Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

دانشگاه علوم پزشکی بابل، نشریه اسلام و سلامت
دوره ششم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۰، صفحه: ۱۱۴-۱۰۸

Original Article

بررسی نگرش فرزندآوری در دانشجویان مقطع کارورزی و دستیاری دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۹/۴ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۶

فرشته نقی پور (MD student) [۱]
محمدهادی یدالله پور (PhD) [*۲]
فاطمه باکویی (PhD) [۳]
سید رضا حسینی (MD) [۴]
ثریا خفری (PhD) [۴]

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۲. گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۳. مرکز تحقیقات بهداشت باروری و ناباروری، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۴. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

*نویسنده مسئول: محمدهادی یدالله پور
بابل، دانشگاه علوم پزشکی بابل، دانشکده پزشکی، گروه معارف اسلامی.
Email: m.yadollahpour@mubabol.ac.ir

چکیده

سابقه و هدف: فرزندآوری یکی از مولفه‌های مهم دانش جمعیت است و دانشجویان پزشکی با توجه به طولانی بودن مدت تحصیل و شرایط نامساعد اقتصادی در طول تحصیل نیازمند بررسی دقیق‌تر پیرامون مساله باروری و فرزندآوری می‌باشند. مطالعه حاضر با هدف تعیین نگرش دانشجویان دوره کارورزی و دستیاری پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ پیرامون مساله فرزندآوری در چهار محور اقتصادی، فرهنگی اجتماعی، اعتقادی و جسمانی هویتی انجام گردید.

مواد و روش‌ها: این مطالعه به صورت توصیفی تحلیلی بوده که به صورت تصادفی بر روی دانشجویان دوره‌های تخصصی و کارورزی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۷ انجام شد و از پرسشنامه نگرش فرزندآوری موسوی حاوی ۶۴ سوال استفاده شد. بر اساس مطالعات قبلی حجم نمونه ۱۴۰ نفر در نظر گرفته شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری ANOVA، T-test و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد.

یافته‌ها: در بررسی متغیر فرزندآوری ۷۹/۹٪ از افراد نگرش مثبت و ۲۰/۱٪ از افراد نگرش منفی به فرزندآوری داشتند. شاخص اعتقادی در مردان ۱۰/۹۰±۳۵/۳۷ بطور معنی‌داری بیشتر از زنان ۱۰/۵۰±۲۹/۱۱ بود (P=۰/۰۰۱). در بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس تاهل، با توجه به نتیجه آزمون تی تست مستقل شاخص‌های اقتصادی در افراد مجرد ۵/۴۷±۳۰/۵۹ بطور معنی‌داری بیشتر از افراد متاهل ۶/۴۸±۲۶/۱۰ (P<۰/۰۰۱)، اعتقادی در افراد متاهل ۹/۵۷±۳۸/۱۲ بطور معنی‌داری بیشتر از افراد مجرد ۱۰/۳۰±۲۸/۵۹ (P<۰/۰۰۱) بود.

نتیجه‌گیری: مطالعه حاضر نشان داد که عامل اعتقادی می‌تواند تمایل به فرزندآوری را در مقابل فشارهای اقتصادی افزایش دهد.

واژگان کلیدی: فرزندآوری، باروری، نگرش

مقدمه

فرزندآوری یکی از مولفه‌های مهم دانش جمعیت است و از جمله موضوعاتی است که در حوزه مسائل اجتماعی بسیار اهمیت دارد. ازدواج و تشکیل خانواده آغازگر باروری و منشأ تولد است و از دیدگاه جمعیت‌شناسی، باروری مهم‌ترین پدیده تعیین‌کننده نوسانات جمعیت (ساخت جنسی و سنی جمعیت) شناخته شده و مطالعات مربوط به آن نسبت به سایر پدیده‌های جمعیت (مرگ و مهاجرت) از اهمیت بیشتری برخوردار است. از این رو سیاست‌های جمعیتی در اغلب کشورها به‌طور عمده حول محور کاهش یا افزایش باروری اعمال می‌شود (۱). در طول سه دهه گذشته، به ویژه دوره ۱۳۷۵-۱۳۶۵ باروری در ایران به گونه‌ای بی‌سابقه کاهش یافت و ایران طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۳ به جرگه کشورهای دارای باروری در زیر سطح جایگزینی پیوست. امروزه کاهش گرایش به فرزندآوری به فهرست مسائل جمعیتی و اجتماعی پیوسته است که باید مورد بررسی قرار گرفته و راه حلی برای آن پیدا شود؛ زیرا با عنایت به تغییرات گسترده جمعیتی در طی سه دهه گذشته و مسائل و چالش‌های جمعیتی ناشی از آن، کاهش سطح باروری تأثیر قاطعی بر میزان رشد، ترکیب و ساختار جمعیتی و تعدیل شتاب افزایش تعداد جمعیت خواهد داشت. در نتیجه توجه به این پدیده و پایش و تبیین آن بیش از پیش، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است (۲).

بروز چنین تغییرات وسیعی موجب شد توجه بسیاری از پژوهشگران و سیاست‌گذاران بیش از پیش به مساله باروری جلب شود و بخش وسیعی از ادبیات نظری و تجربی در بهداشت باروری، علوم اجتماعی و سایر رشته‌های مرتبط به این موضوع اختصاص یابد، زیرا علاوه بر تاثیر میزان باروری بر رشد جمعیت، می‌تواند تاثیر درخور توجهی بر توسعه اقتصادی اجتماعی و منابع طبیعی داشته باشد. تصمیم‌گیری در مورد فرزندآوری یکی از وقایع عمده زندگی زوجین است که به نوبه خود می‌تواند بسیاری از جنبه‌های زندگی از قبیل سلامت، وضعیت اقتصادی و رفاه خانوار را تحت تاثیر قرار دهد (۳). مطالعات نشان داده‌اند که تمایل و گرایش به فرزندآوری و در نتیجه باروری، تابع برخی از عوامل و یا مرتبط با برخی از آن‌ها است. اشتغال زنان و استقلال اقتصادی و اجتماعی آن‌ها، عوامل اقتصادی، عدم وجود تسهیلات رفاهی از جانب دولت‌ها، برخی نگرش‌های نادرست، داشتن تحصیلات بالا و حضور بیشتر زنان در مسایل اقتصادی، اجتماعی

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]

و فرهنگی جامعه و ویژگی‌های اقتصادی- اجتماعی، جمعیتی و فرهنگی مختلف زنان در این حوزه‌ها، سن زنان هنگام ازدواج، تعداد فرزندان، سن همسر، سن به هنگام اولین بارداری، خودحمایتی (جسمانی، اجتماعی و روانی)، فناوری‌های نوین داده‌ای و ارتباطاتی، آگاهی از وسایل پیشگیری از بارداری، استفاده از تلفن همراه و مشتقات آن و فردگرایی و غیره از جمله این عوامل هستند (۲، ۸-۴). دانشجویان به عنوان قشر جوان در شرایط کنونی جامعه هدف مقوله فرزندآوری محسوب می‌گردند و دانشجویان پزشکی با توجه به طولانی بودن مدت تحصیل و شرایط نامساعد اقتصادی در طول تحصیل نیازمند بررسی دقیق‌تر پیرامون مساله باروری و فرزندآوری می‌باشند. مطالعه حاضر با هدف بررسی نگرش دانشجویان دوره کارورزی و دستیاری پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ پیرامون مساله فرزندآوری در چهار محور اقتصادی، فرهنگی اجتماعی، اعتقادی و جسمانی هویتی انجام گردید.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه مقطعی از نوع توصیفی تحلیلی می‌باشد که جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، دانشجویان دوره‌های تخصصی و کارورزی پزشکی واقع در کلیه بیمارستان‌های تابعه دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ بود.

معیارهای ورود شامل: کلیه دانشجویان پزشکی مقطع کارورزی یا تخصصی دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایرانی بودن، مسلمان بودن و تمایل به شرکت در مطالعه و معیارهای خروج شامل: غیرایرانی بودن و غیرمسلمان بودن و عدم تکمیل پرسشنامه بود. حجم نمونه بر اساس کارهای مشابه (۹) با p=۰/۳۵، خطای ۱۰درصد، α=۰/۰۵، و توان ۸۰ درصد؛ ۱۴۰ تعیین گردید که بر اساس ریزش احتمالی ۲۰۰ پرسشنامه توزیع شد و روش نمونه‌گیری از نوع تصادفی بوده است. در این پژوهش توصیفی-تحلیلی ابتدا پس از مطالعه متون، دو پرسشنامه با روایی و پایایی مورد قبول، متناسب با اهداف مطالعه انتخاب گردید. پرسشنامه‌ی اول نوع نگرش به فرزندآوری دانشجویان را ارزیابی کرده که در سال ۱۳۹۲ توسط موسوی تدوین شده است. این پرسشنامه شامل ۶۴ گویه با ضریب پایایی آلفای کرونباخ ۸۶٪ می‌باشد که شامل خرده آزمون‌های فرهنگی- اجتماعی (ضریب ۴۴٪)، اقتصادی (۷۳٪)، اعتقادی (۷۴٪) و جسمانی هویتی (۵۴٪) می‌باشد. مولفه‌ها با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از "کاملا موافقم" تا "کاملا مخالفم" تنظیم شد. برخی از گویه‌ها به‌صورت معکوس نمره‌گذاری شد و حداقل نمره ۶۴ و حداکثر نمره ۳۲۰ در نظر گرفته شد. نمره میانه کل پرسشنامه ۱۸۰ در نظر گرفته شد و نمرات بالاتر از آن بیان‌کننده نگرش مثبت و نمرات پایین‌تر از آن نگرش منفی به فرزندآوری در نظر گرفته شد (۶). همچنین از پرسشنامه‌ای جهت بررسی مشخصات دموگرافیک فرد استفاده گردید که در آن سن، جنس، وضعیت تحصیلی، وضعیت تاهل و تعداد فرزندان بررسی گردید. پس از تدوین این دو پرسشنامه در قالب یک مجموعه و چاپ و تکثیر، پرسشنامه در طول بازه زمانی سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ میان جامعه هدف توزیع گردید. لازم به ذکر است که ابتدا هدف و روش مطالعه شرح داده شد، سپس یک رضایت‌نامه جهت شرکت در مطالعه از آن‌ها گرفته شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌های خام با تعبیه کد مناسب وارد نرم‌افزار Microsoft office Excel 2007 شده و داده‌های خام با استفاده از نرم‌افزار SPSS-22 با استفاده از آزمون‌های آماری ANOVA، T-test و آزمون تعقیبی توکی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. گفتنی است در تحلیل داده‌ها وارونه‌سازی کد سوالات معکوس لحاظ شده است. سطح معنی‌داری در همه آزمون‌ها p<۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۱۴۴ نفر از افراد واجد شرایط شرکت کردند. میانگین سنی افراد ۲۴/۶۹ سال با انحراف ۲/۴۳ بود و سایر اطلاعات جمعیت‌شناختی افراد مورد مطالعه در جدول ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱. بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد مورد مطالعه

خصوصیات دموگرافی		فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۹۳	۶۵/۵
	مرد	۴۹	۳۴/۵
نوع دوره	کارورزی	۱۱۹	۸۷/۵
	دستیاری	۱۷	۱۲/۵
وضعیت تاهل	مجرد	۱۰۱	۷۱/۱
	متاهل	۴۱	۲۸/۹
تعداد فرزند ایده‌آل	۰	۱۲	۱۰/۳
	۱	۱۰	۸/۶
	۲	۴۵	۳۸/۸
	بیشتر از ۲	۴۹	۴۲/۲

در بررسی متغیر فرزندآوری ۷۹/۹٪ از افراد نگرش مثبت و ۲۰/۱٪ از افراد نگرش منفی به فرزندآوری داشتند. در ادامه زیرگروه‌های فرزندآوری شامل جسمانی هویتی، فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و اعتقادی در جدول ۲ قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۲. بررسی فراوانی متغیر فرزندآوری و زیرگروه‌های آن

متغیرهای پژوهش		فراوانی	درصد
فرزندآوری	نگرش منفی	۲۹	۲۰/۱
	نگرش مثبت	۱۱۵	۷۹/۹
جسمانی هویتی	نگرش منفی	۱۹	۱۳/۲
	نگرش مثبت	۱۲۵	۸۶/۸
فرهنگی اجتماعی	نگرش منفی	۲۳	۱۶
	نگرش مثبت	۱۲۱	۸۴
اقتصادی	نگرش منفی	۵۱	۳۵/۴
	نگرش مثبت	۹۳	۶۴/۶
اعتقادی	نگرش منفی	۶۵	۴۵/۱
	نگرش مثبت	۷۹	۵۴/۹
کل		۱۴۴	۱۰۰

همان‌طوری که مندرجات جدول ۳ نشان می‌دهد در بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس جنس، نتیجه آزمون تی‌تست مستقل نشان داد که شاخص اعتقادی در مردان ۱۰/۹۰±۳۵/۳۷ بطور معنی‌داری بیشتر از زنان ۱۰/۵۰±۲۹/۱۱ بود (P=۰/۰۰۱)؛ اما در فرزندآوری و سایر زیرگروه‌های فرزندآوری این اختلاف معنی‌دار نشان نداد (P>۰/۰۵).

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]

جدول ۳. بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس جنسیت

متغیرهای پژوهش	جنسیت	زن Mean±SD	مرد Mean±SD	سطح معنی‌داری
فرزندآوری	جسمی هویتی	۸۰/۴۰±۷/۵۰	۷۹/۱۸±۷/۵۲	۰/۳۶۱
	فرهنگی اجتماعی	۵۲/۵۶±۵/۳۱	۵۱/۶۵±۵/۷۰	۰/۳۴۸
	اقتصادی	۲۹/۸۸±۵/۹۴	۲۸/۱۲±۶/۵۷	۰/۱۰۸
	اعتقادی	۲۹/۱۱±۱۰/۵۰	۳۵/۳۷±۱۰/۹۰	۰/۰۰۱
	کل	۱۹۱/۹۵±۱۷/۴۸	۱۹۴/۳۳±۱۷/۷۹	۰/۴۴۵

در بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس مقطع تحصیلی، نتیجه آزمون تی‌تست مستقل نشان داد که متغیرهای فرزندآوری و زیرگروه‌های آن در بین کارورزان و دستیاران تفاوت معنی‌داری وجود نداشت (P>۰/۰۵) (جدول ۴). همچنین در بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس تاهل، با توجه به نتیجه آزمون تی‌تست مستقل شاخص‌های اقتصادی در افراد مجرد ۳۰/۵۹±۵/۴۷ به‌طور معنی‌داری بیشتر از افراد متاهل ۲۶/۱۰±۶/۴۸ (P<۰/۰۰۱)، اعتقادی در افراد متاهل ۳۸/۱۲±۹/۵۷ به‌طور معنی‌داری بیشتر از افراد مجرد ۲۸/۵۹±۱۰/۳۰ (P<۰/۰۰۱) بود؛ اما در سایر شاخص‌ها این اختلاف معنی‌دار نشان نداد (جدول۵).

جدول ٤. بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس مقطع تحصیلی

متغیرهای پژوهش	مقطع تحصیلی	کارورزی Mean±SD	دستیاری Mean±SD	سطح معنی‌داری
فرزندآوری	جسمی هویتی	۸۰/۱۱±۷/۴۶	۸۰/۵۹±۵/۶۶	۰/۸۰۰
	فرهنگی اجتماعی	۵۲/۲۰±۵/۳۸	۵۳/۳۵±۵/۰۸	۰/۴۰۸
	اقتصادی	۲۹/۴۵±۶/۳۳	۲۷/۳۵±۵/۳۶	۰/۱۹۵
	اعتقادی	۳۰/۷۶±۱۱/۱۸	۳۵/۱۲±۸/۶۰	۰/۱۲۶
	کل	۱۹۲/۵۳±۱۷/۷۴	۱۹۶/۴۱±۱۱/۶۶	۰/۳۸۴

جدول ۵. بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس وضعیت تاهل

متغیرهای پژوهش	وضعیت تاهل	مجرد Mean±SD	متاهل Mean±SD	سطح معنی‌داری
فرزندآوری	جسمی هویتی	۸۰/۶۲±۶/۱۸	۷۹/۲۴±۹/۱۱	۰/۳۷۷
	فرهنگی اجتماعی	۵۲/۰±۵/۲۴	۵۳/۲۹±۵/۴۷	۰/۱۹۱
	اقتصادی	۳۰/۵۹±۵/۴۷	۲۶/۱۰±۶/۴۸	<۰/۰۰۱
	اعتقادی	۲۸/۵۹±۱۰/۳۰	۳۸/۱۲±۹/۵۷	<۰/۰۰۱
	کل	۱۹۱/۸۱±۱۶/۷۶	۱۹۶/۷۶±۱۷/۵۶	۰/۱۱۹

در بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس تعداد فرزندان ایده‌آل، نتایج آزمون آنالیز واریانس بدین صورت به‌دست آمد. در شاخص اقتصادی افرادی که تعداد فرزند ایده‌آل را صفر اعلام کردند به‌طور معنی‌داری نمره بیشتری داشتند (P<۰/۰۰۱). نمره اعتقادی (P<۰/۰۰۱) در افرادی که تعداد فرزند ایده‌آل را بیشتر از ۲ اعلام نمودند به‌طور معنی‌داری بیشتر از سایر افراد مشاهده شد. در سایر شاخص‌ها این اختلاف معنی‌دار نشان نداد (جدول ۶).

جدول ٦. بررسی متغیرهای فرزندآوری بر اساس تعداد فرزندان ایده‌آل

متغیرهای پژوهش	تعداد فرزندان ایده‌آل	صفر Mean±SD	۱ Mean±SD	۲ Mean±SD	بیشتر از ۲ Mean±SD	سطح معنی‌داری
فرزندآوری	جسمی هویتی	۸۰/۳۳±۴/۸۶	۸۲/۷۰±۵/۷۵	۸۰/۱۸±۱۰/۰	۷۹/۶۷±۶/۵۹	۰/۷۵۰
	فرهنگی اجتماعی	۴۸/۵۰±۴/۰۳	۵۵/۰±۴/۲۱	۵۲/۲۷±۶/۶۹	۵۲/۶۳±۵/۰۲	۰/۰۵۱
	اقتصادی	۳۶/۰۸±۶/۰۵	۳۱/۶۰±۴/۹۴	۳۰/۱۱±۵/۴۱	۲۶/۳۱±۶/۴۵	<۰/۰۰۱
	اعتقادی	۱۹/۱۷±۶/۲۶	۲۷/۶۰±۹/۷۵	۲۸/۵۸±۹/۰۱	۳۸/۵۷±۱۰/۳۱	<۰/۰۰۱
	کل	۱۸۴/۰۸±۱۱/۹۳	۱۹۶/۹۰±۱۲/۵۶	۱۹۱/۱۳±۲۱/۵۸	۱۹۷/۱۸±۱۷/۰۸	۰/۱۰۶

جهت مقایسه دو به دوی گروه‌ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده شد که نتایج بدین صورت به‌دست آمد. در حیطه اقتصادی میانگین در بین کسانی که صفر فرزند و دو فرزند (P=۰/۰۱۲)، صفر فرزند و سه فرزند (P<۰/۰۰۱) و دو فرزند و سه فرزند داشتند، به‌طور معنی‌داری متفاوت بود. در حیطه اعتقادی میانگین در بین کسانی که صفر فرزند و دو فرزند (P=۰/۰۱۴)، صفر فرزند و سه فرزند (P<۰/۰۰۱)، یک فرزند و سه فرزند (P=۰/۰۰۶) و دو فرزند و سه فرزند (P<۰/۰۰۱) داشتند تفاوت معنی‌داری مشاهده شد.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر نشان داد نگرش به فرزندآوری در میان دانشجویان دستیاری و کارورزی تفاوت معنی‌داری نداشت. در جستجوها مطالعه‌ای مشابه یافت نشد. هر چند که پیش‌بینی ما این بود که این گرایش در کارورزان به علت سن پایین‌تر و درگیری کمتر با مسایل اقتصادی بیشتر باشد.

در بررسی نگرش فرزندآوری، مولفه اعتقادی به‌طور معنی‌داری در مردان بیشتر از زنان بود، ولی سایر شاخص‌ها با هم تفاوتی نداشتند. همچنین شاخص اقتصادی در افراد مجرد به‌طور معنی‌داری نمره بالاتری نسبت به افراد متاهل داشت؛ در حالی‌که شاخص اعتقادی در افراد متاهل نمره بالاتری داشت.

در مطالعه‌ای که کاوه فیروز و همکاران بر روی ۳۸۴ نفر از زنان شهر تهران انجام داد، ۸۳/۳٪ زنان بررسی‌شده نگرش متوسط و ضعیفی به فرزندآوری و کارکردهای آن دارند. همچنین بین مولفه‌های سبک زندگی (مدیریت بدن، اوقات فراغت، مصرف فرهنگی و پایگاه اقتصادی اجتماعی) با نگرش به فرزندآوری رابطه معناداری وجود دارد و ۳۲٪ از تغییرات نگرش به فرزندآوری با متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. بین مولفه‌های سبک زندگی، متغیر پایگاه اقتصادی اجتماعی، قوی‌ترین متغیر پیش‌بینی متغیر وابسته است. به‌عبارتی متغیر مذکور علاوه بر اثر مستقیم بر نگرش زنان شهر تهران به فرزندآوری، بر همه ابعاد سبک زندگی اثرگذار است و متغیر مصرف فرهنگی نیز علاوه بر تاثیر بلافصل بر نگرش زنان، تحت تاثیر سایر ابعاد و مولفه‌های سبک زندگی است. همچنین مولفه مدیریت بدن بعد از پایگاه اقتصادی اجتماعی، بر نگرش زنان به فرزندآوری اثرگذار بوده است (۱۰).

در مطالعه‌ای که رجبی بر روی ۴۰۶ نفر از زنان ۱۵تا ۴۹ ساله همسردار شهر شیراز انجام داد نشان داد که عواملی چون سن ازدواج، تحصیلات پاسخگو و همسر رابطه معکوس با ارزش فرزند، باروری واقعی و ایده‌آل دارند. با افزایش عواملی مانند سن زن، مدت ازدواج و اجتناب از تک فرزندی، تعداد فرزند زنده به دنیا آمده و تعداد مطلوب فرزند و ارزش فرزند افزایش می‌یابد. ارزش فرزند در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و مذهبی با باروری واقعی و ابعاد اقتصادی و مذهبی با باروری ایده‌آل رابطه معنی‌دار و مستقیم دارند. تحلیل رگرسیون چندمتغیره به تفکیک متغیرهای جمعیتی، اجتماعی–اقتصادی و ارزش فرزند نشان داده که متغیرهای مدت ازدواج، محل تولد، سن ازدواج پاسخگو، تحصیلات پاسخگو، تمایل به ترکیب جنسی فرزندان، فواید اجتماعی و اقتصادی و هزینه‌های اجتماعی فرزند قادر به تبیین تغییرات باروری واقعی می‌باشند. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره بیانگر آن است که مدت ازدواج، اجتناب از تک فرزندی، تمایل به ترکیب جنسی فرزندان و فواید اقتصادی تغییرات باروری ایده‌آل را تبیین می‌کنند (۱۱).

در مطالعه‌ای که قربانی در سال ۱۳۸۸ در شهر جهرم انجام داده، به این نتیجه دست یافته که مهمترین ارزش فرزند برای زوجین ارزش‌های نگرشی و کم اهمیت‌ترین، ارزش‌های اقتصادی است. ارزش فرزند و دلایل فرزندخواهی بیشتر با ذوق و احساسات زوجین ارتباط پیدا کرده و نخواستن فرزند با دلایل اقتصادی و اجتماعی تبیین شده است. شاید بتوان نتیجه گرفت که فرزندخواهی از دیدگاه والدین در فرایند توسعه از سمت ارزش‌های سنتی به سوی مدرنیته گرایش یافته است (۱۲).

در مطالعه‌ای که Lutz و همکاران در سال ۲۰۰۷ با عنوان فرضیه‌ی خطرآفرین کاهش باروری، عواملی که باعث به تعویق افتادن فرزندآوری و کاهش تعداد فرزندان می‌شود، نتایج مطالعه نشان می‌دهد که از بعد اقتصادی، فاصله میان درآمد واقعی و درآمد مورد انتظار زوج‌های جوان بر روند کاهش نرخ باروری موثر بوده است (۱۳).

مطالعه حاضر نشان داد که شاخص اقتصادی افرادی که تعداد فرزند ایده‌آل را صفر اعلام کردند به طور معنی‌داری نمره بیشتری داشت (P<۰/۰۰۱). همچنین نمره اعتقادی (P<۰/۰۰۱) در افرادی که تعداد فرزند ایده‌آل را بیشتر از ۲ اعلام نمودند به طرز معنی‌داری بیشتر از سایر افراد بود. در حیطه اقتصادی میانگین در بین کسانی که صفر فرزند و دو فرزند (P=۰/۰۱۲)، صفر فرزند و سه فرزند (P<۰/۰۰۱) و دو فرزند و سه فرزند داشتند به‌طور معنی‌داری متفاوت بود. در حیطه اعتقادی میانگین در بین کسانی که صفر فرزند و دو فرزند (P=۰/۰۱۴)، صفر فرزند و سه فرزند (P<۰/۰۰۱)، یک فرزند و سه فرزند (P=۰/۰۰۶) و دو فرزند و سه فرزند (P<۰/۰۰۱) داشتند تفاوت معنی‌داری مشاهده شد. در جهت‌گیری مذهبی و زیرگروه‌های آن میانگین در بین کسانی که صفر فرزند و دو فرزند و صفر فرزند و سه فرزند داشتند تفاوت معنی‌داری گزارش شد (P<۰/۰۰۵).

در مطالعه‌ای که منتظری بر روی ۲۰۹۳۵ نفر متاهل واجد شرایط از ۳۲ استان کشور انجام داد نتایج مطالعه نشان داد ۳۱/۸٪ از پاسخگویان به فرزندآوری تمایل داشته و مابقی آن‌ها به فرزندآوری تمایل ندارند (۶۸/۲٪). نتایج حاصل از بکارگیری آزمون رگرسیون لجستیک در این مطالعه نشان داد نسبت شانس عدم تمایل به فرزندآوری با متغیرهای سن بیشتر (OR=۱/۰۰۸)، سن کمتر هنگام ازدواج (OR=۰/۹۳)، داشتن تعداد فرزند بیشتر (OR=۲/۱۹)، تعداد کمتر مرده‌زایی و سقط (OR=۰/۸۶) ارتباط معنادار دارد. همچنین میزان بخت عدم تمایل به فرزندآوری در افراد با ارزیابی درآمد "بد/خیلی بد" و "متوسط" به ترتیب حدود ۲/۹۰ و ۱/۴۷ برابر افراد با ارزیابی درآمد "خیلی خوب/ خوب" بود. همچنین در کسانی که ۰، ۱، ۲و ۳ فرزند را کافی می‌دانستند میزان بخت عدم تمایل به فرزندآوری به ترتیب حدود ۴۸/۹۹ برابر، ۱۶/۰۸ برابر، ۵/۳۷ برابر و ۲/۰۷ برابر افرادی که بیشتر از ۳ فرزند را کافی می‌دانستند بود. همچنین میزان بخت تمایل به فرزندآوری در مردان حدود ۱/۴۷ برابر زنان؛ در اهل تسنن حدود ۱/۵۱ برابر شیعیان؛ در روستاییان حدود ۱/۳۸ برابر شهرنشینان بود. بیشترین دلایل عنوان‌شده برای تمایل به فرزندآوری علاقه به بچه ۹۳/۵٪، علاقه به پدر/مادر شدن ۹۲/۲٪ قرار داشتن همسر در سنین مناسب باروری ۷۹/۸٪ و بیشترین دلایل عدم تمایل به فرزندآوری نگرانی در مورد تامین آینده فرزندان جدید ۷۶/۱٪، نگرانی در مورد افزایش مشکلات اقتصادی با آوردن فرزند دیگر ۷۱/۰٪ و کافی دانستن فرزندان فعلی ۷۰/۶٪ بودند (۹).

در مطالعه ما با توجه به اینکه اکثر پاسخ‌دهندگان اختلاف سنی کمی با هم داشتند، مقوله سن تاثیر چندانی بر متغیرهای ما نداشته است. همین نکته در مورد تحصیلات افراد نیز صادق می‌باشد. مانند سایر مطالعات مولفه اعتقادی فرزندآوری در مردان بیشتر از زنان بوده است که شاید علت آن عدم درک مردان از مشکلات و مصایب مادری چه در دوران بارداری و چه پس از آن باشد. اینکه مولفه اقتصادی در افراد مجرد معنی‌دار بوده و در مقابل آن مولفه اعتقادی در افراد متاهل معنی‌دار بوده، خود نشان از این دارد که با توجه به افزایش فشارهای مالی دوران تاهل، مولفه اقتصادی، خود یک اثر بازدارندگی در افراد متاهل جهت فرزندآوری دارد و آنچه می‌تواند تمایل به فرزندآوری را در مقابل فشارهای

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]

اقتصادی افزایش دهد مولفه اعتقادی می‌باشد؛ اما باید راه‌حلی را برای حل مشکلات اقتصادی یافت و به مسایلی که می‌توانند روی تمایل به فرزندآوری در این افراد تاثیر داشته باشد، مانند داشتن شرایط شغلی مناسب، درآمد کافی، داشتن مسکن و ... توجه بیشتری کرد. محدودیت مطالعه در همکاری نامطلوب تعدادی از پاسخ‌دهندگان از پاسخ به سوالات و تعداد زیاد پرسش‌های مطروحه که شبهه عدم پاسخگویی دقیق را به میان می‌آورد، بوده است.

ملاحظات اخلاقی: تمامی فرایندهای تحقیق حاضر با رعایت ملاحظات و استانداردهای اخلاقی از جمله آزادی در قبول همکاری توسط پاسخگویان، تمایل و رضایتمندی نسبت به تکمیل پرسشنامه، امانتداری در استفاده از داده‌ها و محرمانه بودن آن‌ها لحاظ گردید.

تضاد منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تضاد منافعی در پژوهش حاضر وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

این پژوهش حاصل طرح تحقیقاتی به شماره مصوب ۹۷۰۶۴۵۱ با کد اخلاق IR.QUMS.REC.1399.190 از سوی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بابل است. بدین‌وسیله از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه به خاطر حمایت مادی و معنوی طرح و همچنین از کلیه دوستان و بزرگوارانی که در توزیع و تکمیل پرسشنامه‌ها یاورمان بوده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نماییم.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]

References

1. Farrokh-Eslamlou HR, Vahabzadeh Z, Moeini SR, Moghaddam Tabrizi F. Premarriage Couples` Fertility Attitude Following Recent Childbearing Persuasive Policies in Iran. The Journal of Urmia Nursing and Midwifery Faculty. 2014; 11(10): 836-46. [In Persian]

2. Enayat H, Parnian L. The Study of Cultural Globalization and Tendency to Fertility. Sociology of Women (Journal of woman and society). 2013; 4(2): 109-36. [In Persian]

3. Salaheddin H. Demographic, Socio-Cultural and Economic Determinants Affecting Fertility Rate [MA Dissertation]. Kharazmi University, Faculty of Humanities and Social Sciences. 2011. [In Persian]

4. Eshaghi M, Mohebi SF, Papynezhad Sh, Jahandar Z. Childbearing Challenges for Working Women; a Qualitative Study. Woman development and politics. 2014; 12(1): 111-34. [In Persian]

5. Kalantari S, Abbaszadeh M, Amin mozafari F, Rakeei bonab N. The sociological study of sttitude to childbearing and it's some related factors (Case study: married youth in Tabriz city). Journal of Applied Sociology. 2010; 21(1): 83-104. [In Persian]

6. Mousavi SF, Ghafelebashi MS. A Study of Attitudes towards Childbearing in Young Families of Ersia City. Woman and Family Studies. 2014; 1(2): 111-34. [In Persian]

7. Hosseini H, Bagi B. Study of Fertility Desires of Kurdish Women in City of Mahabad. Women's Strategic Studies (Ketabe Zanan). 2013; 15(58): 121-61. [In Persian]

8. Abbasi-Shavazi M, Khajesalehi Z. An Assessment on the Impact of Women's Autonomy, Education and Social Participation on Childbearing Intention in Sirjan City. Women in Development and Politics. 2013; 11(1): 45-64. [In Persian]

9. Montazeri A. Investigating the Tendency to Have Children and Related Factors from the Perspective of Urban and Rural People in Iran. University Jihad Health Sciences Research Institute. 2016. Available at: https://phc.umsu.ac.ir/uploads/a9re37e.pdf [In Persian]

10. Kavehfirouz Z, Zare B, Shamsedini H. The Effect of Life Style Dimension on Attitudes Towards Childbearing Among Married Women in Tehran City. Women in Development and Politics. 2016; 14(2): 217-34. [In Persian]

11. Rajabi M, Hasheminia F. Value of Children and Reproductive Behavior in Shiraz. Journal of Population Association of Iran. 2013; 8(15): 23-42. [In Persian]

12. Ghorbani S. Investigating the Factors Affecting the Value of Children in the Childbearing Process in Jahrom [MA Dissertation]. Shiraz University. 2010. [In Persian]

13. Lutz W, Skirbekk V, Rita Testa M. The Low-Fertility Trap Hypothesis: Forces that May Lead to Further Postponement and Fewer Births in Europe. Vienna Yearbook of Population Research. 2006; 4: 167-92.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]

Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

Babol Univ Med Sci

Original Article

Islam and Health Journal/ 2021; 6(1): 108-114

Studying childbearing attitude among interns and residents of Babol University of Medical Sciences in the academic year of 2018-2019

Received: 25 Nov. 2021 Accepted: 26 Jan. 2022

Naghipour F (MD student) [1]

Yadollahpour MH (PhD) [2*]

Bakouei F (PhD) [3]

Hosseini SR (MD) [4]

Khafri S (PhD) [4]

1. Student Research Committee, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

2. Department of Islamic Studies, School of Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

3. Infertility and Reproductive Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

4. Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

***Corresponding Author:**

Mohammad Hadi Yadollahpour

Department of Islamic Studies, School of Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

Email: m.yadollahpour@mubabol.ac.ir

Abstract

Introduction: Childbearing is one of the important components of population knowledge, and medical students due to the long period of study and unfavorable economic conditions during their studies need a more detailed study of fertility and childbearing. The aim of this study was to investigate the attitudes of interns and residents of Babol University of Medical Sciences in the academic year of 2018-2019 regarding the issue of childbearing in economic, cultural-social, religious and physical identity areas.

Methods: This descriptive-analytical study was randomly conducted on students of specialized and medical internship courses of Babol University of Medical Sciences in 2018-2019, and Mousavi's childbearing attitude questionnaire containing 64 questions was used. Based on previous studies, the sample size was 140 persons. The data were analyzed using ANOVA, T-test and Tukey Test.

Findings: In the study of childbearing variables, 79.9 and 20.1% of students had a positive and negative attitude towards childbearing, respectively. The belief index was significantly higher in men (35.37±10.90) than women (29.11±10.50) (P=0.001). In the study of childbearing variables based on marriage, according to the result of the independent t-test, the economic index was significantly higher in single (30.59 ±47.5) than married (26.10 ±6.48) students, (P<0.001), Belief index was significantly higher in married (38.12± 9.57) than single 28.59± 10.30 students (P<0.001).

Conclusion: The current study has shown that the belief factor can increase the tendency to childbearing encountering economic pressures.

Keywords: **Childbearing, Fertility, Attitude**

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-16]